

Προς μετωπική σύγκρουση...

Άρθρο του **Κώστα Στούπα**

Στην καθ' ημάς ανατολική εσχατιά της Δύσης ασχολούμεθα με το αν θα γίνουν οι επόμενες βουλευτικές εκλογές τον Σεπτέμβρη ή το Μάιο του 2019 ή έστω το Φθινόπωρο του 2018.

Μας απασχολεί ακόμη αν η Ν.Δ. θα τις κερδίσει με αυτοδυναμία και αν το λεγόμενο Ευρωπαϊκό Τόξο θα αθροίσει 180 βουλευτές για την εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας προκειμένου να μην πάμε σε πρόωρες εκλογές το 2020 με απλή αναλογική.

Κώστας Στούπας

Κάποιοι αφελείς πιστεύουν πως σε λίγες μέρες βγαίνουμε από τα μνημόνια και λήγει η περίοδος χρεοκοπίας στην οποία εισήλθε η χώρα το 2010. Το σενάριο αυτό όμως έχει χάσει την αίγλη του και πλέον ούτε οι ίδιοι οι προπαγανδιστές του δεν το μνημονεύουν.

Οι σημαντικές εξελίξεις οι οποίες θα συμπεριλαμβάνουν και την Ελλάδα δρομολογούνται αλλού όμως και καθοριστικό ρόλο σ' αυτές αναμένεται να παίξουν οι επόμενες ευρωεκλογές.

Οι μπόρες και οι θύελλες...

Προχθές έγραφα πως το 2018 όλα πάνε άσχημα για την κυβέρνηση του κ. Τσίπρα και πως κάθε "μπόρα" την διαδέχεται μια "καταιγίδα" και κάθε "καταιγίδα" μια "θύελλα"...

Κάποιοι αναγνώστες εξέλαβαν την πρόταση αυτή σαν πληροφόρηση για κάποια συμβάντα που έχουν σχεδιαστεί να συμβούν και για τα οποία ο γράφων έχει γνώση.

Όσοι διαβάζουν τη στήλη αυτή βέβαια γνωρίζουν πως αποφεύγει την ειδική εσωτερική πληροφόρηση όπως ο "διάβολος το λιβάνι" γιατί την θεωρεί εύκολο πεδίο παγίδευσης και χειραγώγησης. Αντιθέτως, θεωρεί πως η κοινή πληροφόρηση με στοιχεία που είναι γνωστά σε όλους συνήθως επαρκεί για να μορφώσει κάποιος άποψη. Η καλύτερη πληροφορία είναι η σωστή σκέψη και παραμένει η κεντρική ιδέα της στήλης τα τελευταία 20 χρόνια περίπου.

Κατά τη στήλη λοιπόν όσα ζήσαμε μετά το 2010: χρεοκοπία, άνοδο του εθνολαϊκισμού (με εκτόξευση ΣΥΡΙΖΑ και Χρυσής Αυγής), capital controls, συνεχείς μειώσεις συντάξεων και μισθών, κίνδυνο για Grexit αποτελούν την εισαγωγική φάση για μια περίοδο μεγάλων ανατροπών και για τη χώρα μας και για τον κόσμο. Το τέλος της περιόδου αυτής δεν διαφαίνεται ακόμη στον ορίζοντα ούτε τα στοιχεία που θα ορίσουν το περίγραμμα της επόμενης μέρας.

Αυτό που μπορεί με σχετική βεβαιότητα κάποιος να προβλέψει είναι πως το συνταξιοδοτικό μας σύστημα με αναλογία ένας συνταξιούχος προς έναν εργαζόμενο δεν είναι βιώσιμο και άρα όποιος πιστεύει πως έχει εξασφαλίσει αξιοπρεπή γηραιά πλανάται πλάνην οικτράν.

Το συνταξιοδοτικό είναι το ένα μεγάλο πρόβλημα της Ελλάδας που πνίγει τη χώρα σαν θηλιά. Το άλλο είναι το Δημόσιο που όχι μόνο δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του αλλά βάζει εμπόδια με αυτοκτονικό τρόπο σε όσους προσπαθούν να καλύψουν τις δικές τους υποχρεώσεις.

Αυτά τα δύο χρειάζονται αναδόμηση εκ του μηδενός αλλά ως κοινωνία απέχουμε πολύ ακόμη από τη συνειδητοποίηση αυτής της ανάγκης, οπότε και από τη δρομολόγησή της.

Όμως ακόμη και σωστά να τα είχαμε κάνει όλα μετά τη χρεοκοπία του 2010 πάλι τα δύσκολα είναι μπροστά, γιατί το ελληνικό πρόβλημα εντάσσεται σε ένα μεγαλύτερο, παγκόσμιο.

Το όλον πρόβλημα...

Ένα από τα βασικά στοιχεία του παγκόσμιου προβλήματος είναι πως έχουμε συσσωρεύσει πάνω από 240 τρισ. δολάρια χρέος έναντι 75 τρισ. παγκόσμιου ΑΕΠ και το χρέος αυτό τρώει την οικονομική ανάπτυξη.

Ένα δεύτερο είναι η δημογραφική γήρανση και ό,τι αυτή συνεπάγεται για την οικονομία καθώς φαίνεται πως ο πληθυσμός γερνάει ταχύτερα από την αύξηση της παραγωγικότητας που επιτυγχάνει η τεχνολογική εξέλιξη.

Μοιραία στη Δύση όλοι έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν πως κάθε πέρυσι θα αποδεικνύεται και καλύτερο από άποψη εισοδήματος και κυρίως τις προσδοκίες ανέλιξης. Η απουσία προσδοκιών κοινωνικής και οικονομικής κινητικότητας για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει κάνει τις κοινωνίες ευερέθιστες και αντιδραστικές.

Σε όλες τις δυτικές κοινωνίες παρατηρείται ένας διχασμός μεταξύ των (οικονομικών, πολιτικών, πολιτισμικών) ελίτ και των λαϊκών στρωμάτων. Ο Tyler Cowen εντοπίζει στα θεμελιώδη αίτια αυτού του διχασμού την ικανότητα κάποιων να προσαρμόζουν τις δεξιότητές τους στα δεδομένα της τεχνολογικής εξέλιξης και των πολλών που δεν μπορούν να προσαρμοστούν.

Οι πολλοί φοβούνται τις εξελίξεις και στρέφονται σε μοτίβα όπως τα κλειστά σύνορα και τα κλειστά έθνη για να νιώσουν ασφαλείς. Στο σημείο αυτό βρίσκουν σχισμές και εισχωρούν οι δημαγωγοί λαϊκιστές οι οποίοι κατά βάση είναι ομορτωτιστές και απατεώνες.

Τέλος, η μαζική εισβολή των μουσουλμάνων στις Δυτικές χώρες και η αυτοκτονική παθητικότητα των κυβερνουσών ελίτ ανάγει αυτά τα προβλήματα σε καταστάσεις που τείνουν να μοιάζουν με πολέμους μεταξύ των πολιτισμών. Αργά ή γρήγορα οι συστημικές δυνάμεις θα πρέπει να αφήσουν τα σύνορα ανοιχτά μόνο για όσους θέλουν να ενσωματωθούν στις δυτικές αξίες ασχέτως φυλής και χρώματος, αλλιώς θα υπερφαλαγγιστούν από τους ρατσιστές.

Το κραχ του 2008

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 δρομολόγησε μια σειρά πολιτικές ανατροπές τις συνέπειες των οποίων δεν έχουν δει ακόμη σε πλήρη εξέλιξη.

Η κρίση του 2008 στάθηκε αφορμή αμφισβήτησης του μοντέλου των δυτικών φιλελεύθερων δημοκρατιών και των ανοιχτών αγορών. Ξαφνικά μια σημαντική μερίδα, ακόμη και στις δυτικές κοινωνίες, θεωρεί πως ολιγαρχίες και ολοκληρωτικά καθεστώτα όπως η Ρωσία και η Κίνα μπορούν να πετύχουν οικονομική ευημερία. Οι φίλοι της δημοκρατίας και της ανοιχτής κοινωνίας υποχωρούν παντού.

Μετά το 2008 είδαμε κάποια ακραία λαϊκιστικά κόμματα (της αριστεράς και δεξιάς) από μονοψήφια ποσοστά να εκτινάσσονται και σε πολλές χώρες να κατακτούν την εξουσία. Ακόμη και στις ΗΠΑ τη μητρόπολη του Δυτικού Κόσμου η νίκη του Ντόναλντ Τραμπ εκφράζει την άνοδο αυτού του ρεύματος που ιστορικά έχει ομοιότητες με την άνοδο του κομμουνισμού, του ναζισμού και του φασισμού μετά την κρίση του 1929 και υποχώρηση του τότε κύματος παγκοσμιοποίησης.

Οι οικονομικές κρίσεις είναι συμβιωτικός οργανισμός των ελεύθερων οικονομιών, οι οποίες κατά τακτά διαστήματα εκκαθαρίζουν τις στρεβλώσεις και δημιουργούν χώρο για νέες καινοτόμες επιχειρήσεις.

Επειδή όμως οι πολιτικοί φοβούνται τις συνέπειες των κρίσεων παρεμβαίνουν με αντικυκλικές πολιτικές και τις καθιστούν πιο ήπιες ή πιο αραιές. Τούτο όμως καθιστά στη συνέχεια τις κρίσεις πιο βίαιες και πιο καταστροφικές σε σημείο που δημιουργούν κοινωνικές εντάσεις και απειλούν τις πολιτικές ισορροπίες.

Τα μηδενικά επιτόκια που επί μακρόν είναι αυτά που επέτρεψαν την ανεξέλεγκτη αύξηση του χρέους ήταν μια τέτοια πολιτική. Τα μηδενικά επιτόκια συνιστούν ένα είδος αναδιανομής εισοδήματος και μακροπρόθεσμα φαλκιδεύουν την οικονομία και τα κίνητρα για παραγωγή ευημερίας.

Το 2008 η κρίση ξέσπασε μετά από μερικές αυξήσεις των επιτοκίων από τη FED, στη συνέχεια τα μηδενικά επιτόκια δεν στάθηκαν ικανά να επαναφέρουν την ισορροπία και οι Κεντρικές Τράπεζες έριξαν στις οικονομίες περί τα 15 τρισ. φρεσκοτυπωμένου χρήματος (προγράμματα ποσοτική χαλάρωσης).

Το 2018 διανύουμε πάλι μια περίοδο αύξησης των επιτοκίων. Επίσης οι Κεντρικές Τράπεζες θα πρέπει να μαζέψουν πίσω τα 15 τρισ. που σκόρπισαν τα προηγούμενα χρόνια για να πάρει εμπρός η ανάπτυξη.

Η αύξηση των επιτοκίων κάποια στιγμή θα προκαλέσει την επόμενη διεθνή κρίση η οποία μάλλον θα είναι πολλαπλάσιος ισχύος από εκείνη του 2008 καθώς έχουν πολλαπλασιαστεί και τα αίτια.

Όπως έγραφε προχθές ο Γ. Αγγέλης στο Capital.gr μια έκθεση της S&P αναφέρει ότι τα 15 τρισ. της ποσοτικής χαλάρωσης έχουν πολλαπλασιαστεί μέσω του τραπεζικού συστήματος και όταν αποσυρθούν θα τραβηχτούν πολλαπλάσια ποσά από την παγκόσμια οικονομία:

"Η αλήθεια είναι ότι οι κεντρικές τράπεζες σταδιακά και με πρώτη ενεργούσα την Fed θα αποσύρουν τα περίπου 15 τρισ. δολ. που έχουν διοχετεύσει στο σύστημα μετά το 2008 προκειμένου να ανακόψουν τις συνέπειες της κρίσης που ξέσπασε μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers. Το επικίνδυνο στοιχείο είναι ότι αυτά τα 15 τρισ. δολ έχουν μοχλευθεί κατά δεκάδες φορές μέσα από το τραπεζικό σύστημα και η απόσυρσή τους θα επηρεάσει αντίστροφα και σε μη υπολογίσιμο βαθμό τη διαθέσιμη ρευστότητα..."

[Βλέπε: Παράγωγα, το "φάντασμα" του 2008 ξανά στις αγορές](#)

Όλες οι ενδείξεις συγκλίνουν πως το επόμενο διεθνές κραχ είναι κοντά. Κανείς δεν μπορεί να προσδιορίσει τις συνέπειες όταν προκύψει, ούτε τις οικονομικές, ούτε τις πολιτικές.

Το πιθανότερο είναι το κύμα εθνολαϊκισμού να δυναμώσει ακόμη περισσότερο και να δρομολογήσει ανατροπές.

Αρκετοί πανηγυρίζουν με τον δυναμισμό που δείχνει η αμερικάνικη οικονομία λόγω της μείωσης της φορολογίας. Ο δυναμισμός αυτός όμως οφείλεται στον απόηχο της ποσοτικής χαλάρωσης η οποία τώρα μαζεύεται. Η μείωση των εταιρικών φόρων στο τέλος του ανοδικού κύκλου μπορεί να παρατείνει λίγο τον κύκλο αλλά θα πολλαπλασιάσει την ισχύ της πτώσης του. Ένας πιθανός εμπορικός πόλεμος θα αυξήσει τις τιμές και θα αναστήσει τον πληθωρισμό.

Στην Ελλάδα η κρίση του 2008 έφερε στη Βουλή τη Χρυσή Αυγή και τον Τσίπρα στην εξουσία. Στις ΗΠΑ έφερε τον Τραμπ στην εξουσία και στην Ευρώπη ακροδεξιούς σαν το Όρμπαν και το Σαλβίνι στην εξουσία. Η επόμενη κρίση ποιους θα φέρει;...

Για την Ευρώπη, από την οποία κρέμεται και η Ελλάδα, τα επόμενα 5 χρόνια αναμένεται να είναι χρόνια καθοριστικών εξελίξεων καθώς είτε θα πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω πολιτική και οικονομική ενοποίηση είτε να διαλύσει το Ευρώ και τους δεσμούς που έχει ήδη αναπτύξει.

Σημείο εκκίνησης για αυτές τις αλλαγές και τους συσχετισμούς δυνάμεων που θα χρειαστούν, είναι οι Ευρωεκλογές του 2019. Ο συσχετισμός δυνάμεως σ' αυτές θα δείξει προς τα που πάνε τα πράγματα...

Για να αντιληφθούμε τι παίζεται περίπου στις επόμενες Ευρωεκλογές αρκεί να διαβάσουμε μερικά αποσπάσματα από τη συνέντευξη του Βίκτωρ Όρμπαν στην Bild πριν λίγες μέρες.

"Ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας Βίκτωρ Όρμπαν δήλωσε την Παρασκευή ότι "δεν θέλει μια Ευρωπαϊκή Ένωση της οποίας θα ηγείται η Γαλλία" και χαρακτήρισε τις προσεχείς ευρωεκλογές "αποφασιστικής σημασίας".

"Ποτέ δεν είχαμε βρεθεί αντιμέτωποι με εκλογές τόσο αποφασιστικής σημασίας", έκρινε ο Όρμπαν για τις ευρωπαϊκές εκλογές που θα διεξαχθούν τον Μάιο του 2019.

"Αυτό είναι κάτι που απορρίπτω. Δεν θέλουμε μια Ευρωπαϊκή Ένωση υπό γαλλική ηγεσία (...) Οι Ευρωπαίοι πρέπει να ακουστούν" και "πρέπει να περιμένουμε τις ευρωεκλογές πριν λάβουμε σημαντικές αποφάσεις", για τον προϋπολογισμό της ΕΕ ή για τη μετανάστευση.."

Στις αρχές Ιουλίου, ο Μακρόν έκρινε ότι τα "αληθινά σύνορα της Ευρώπης" είναι αυτά που χωρίζουν τους "προοδευτικούς" και τους "εθνικιστές", προβλέποντας ότι η σύγκρουση ανάμεσά τους θα βρίσκεται "στην καρδιά" των ευρωεκλογών του 2019.

"Η μάχη αυτή θα βρίσκεται στην καρδιά των ευρωπαϊκών εκλογών του 2019", είχε τονίσει ο αρχηγός του γαλλικού κράτους.

Οι Γερμανοί πρέπει να επαγρυπνούν πάνω από όλους τους άλλους. Υπάρχει μια γαλλική σκέψη η οποία, θεμελιωδώς, είναι η εξής: γαλλική ηγεσία στην Ευρώπη, με γερμανικό χρήμα", πέταξε ο επικεφαλής της ουγγρικής κυβέρνησης κατά τη διάρκεια της συνέντευξης αυτής, χωρίς να αναφερθεί ονομαστικά στον γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν.

Οι ευρωεκλογές του 2019 συνιστούν μια μεγάλη αναμέτρηση...

03.08.2018

Πηγή: www.capital.gr/